

Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta

Vuosikertomus

2016

Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta

Vuosikertomus 2016

ANP 2017:760

Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta
Vuosikertomus 2016

ANP 2017:760

ISBN 978-92-893-5147-8 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5148-5 (PDF)

ISBN 978-92-893-5149-2 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2017-760>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2017

Ulkoasu: Cecilie Ravik

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Pohjoismaisia julkaisuja voi ladata osoitteesta www.norden.org/nordpub.

Sisällysluettelo

Esipuhe	5
Johdon toimintakertomus	7
Rajaton Pohjola	7
Ulospäin suuntautunut Pohjola	8
Innovatiivinen Pohjola	11
Näkyvä Pohjola	12
Talous	14
Budjetti 2016 – Pohjoismaiden neuvoston kanssa tehdyn budjettikompromissin seuranta	16
Tunnusluvut	25

Esipuhe

Pohjolan aika on koittanut

Vuosi 2016 oli monella tapaa raskas. Sodat, terrorismi ja konfliktit hallitsivat uutisvirtaa suuren osan vuodesta. Mikään maailmankolkka ei välttynyt globaalien tapahtumien seurauksilta.

Suurin pakolaisvirta sitten toisen maailmansodan asetti Pohjoismaiden vapaan liikkuvuuden koetukselle, mutta muodosti samanaikaisesti pohjan Pohjoismaiden väliselle kokemustenvaihdolle pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttamisesta.

Muutokset Venäjän toiminnassa vaikeuttivat Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyötä Luoteis-Venäjän kanssa, mutta toisaalta Pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen yhteistyö on nyt aiempaa aktiivisempaa. Vuonna 2016 juhlittiin kyseisen yhteistyön 25-vuotista taivalta.

EU kärsii tällä hetkellä vaikeasta legitimizeettikriisistä, kun taas pohjoismainen malli ja yhteistyö kiinnostavat entistä enemmän – sekä omalla alueellamme että muualla maailmassa.

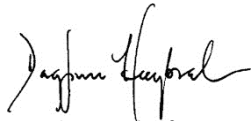
Pohjoismaiden ministerineuvoston aktiivisen uudistusprosessin ansiosta yhteistyöstä on viime vuosina tullut entistä joustavampaa ja dynaamisempaa. Esimerkkinä nopeammasta reaktiokyvystä voidaan mainita muun muassa kotouttamista koskeva pohjoismainen yhteistyöohjelma. Pohjoismaiset yhteistyöministerit tekivät ohjelmaa koskevan aloitteen huhtikuussa 2016, ja vuoden loppuun mennessä ohjelmalle oli löytynyt rahoitus ja se oli käynnistetty.

Vuonna 2014 laaditun Pohjoismaiden terveydenhoitoalan strategiaselvityksen myötä käynnistettiin useita konkreettisia yhteistyöhankkeita myös vuonna 2016. Vastava työelämäalaa koskeva selvitys julkaistiin vuonna 2016. Raportin on laatinut Tanskan entinen energia- ja kehitysapuministeri Poul Nielson, ja sen tulokset ovat herättäneet suurta huomiota sekä Pohjoismaissa että kansainvälisesti. Erityistä huomiota on saanut ehdotus pakollisesta aikuiskoulutuksesta.

Pohjoismaat ovat olleet esillä myös muilla sektoreilla kansainvälisissä yhteyksissä. Pohjoismaiden ministerineuvosto isännöi esimerkiksi toista vuotta peräkkäin merkittävää yhteispohjoismaista panostusta YK:n ilmastoneuvottelujen yhteydessä. Marokossa pidetyn COP22-kokouksen pohjoismaisessa paviljongissa vieraili yli 6 000 henkilöä kahden neuvotteluviikon aikana, ja pohjoismaiset ilmasto- ja energiaratkaisut herättivät siellä suurta kiinnostusta.

Elämme maailmassa, joka koetaan monesta syystä aiempaa turvattommaksi ja arvaamattommaksi. Tässä yhteydessä haluankin muistuttaa yhteisistä arvoistamme, joiden varaan pohjoismainen yhteistyö ja yhteiset poliittiset panostuksemme rakentuvat: avoimuus, luottamus, luovuus sekä usko kaikkien ihmisten yhtäläiseen arvoon ja kestäviin yhteiskuntaratkaisuihin. On lukuisia merkkejä siitä, että yhteiset arvomme ja yhteistyömme ovat tärkeämpiä kuin koskaan aiemmin.

Kööpenhaminassa 15. kesäkuuta 2017

Dagfinn Høybråten

Pääsihteeri

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Johdon toimintakertomus

Rajaton Pohjola

Pohjoismainen kotouttamisyhteistyö etusijalla

Pakolaistilanne ja sen seuraukset olivat edelleen vuoden 2016 alussa suuri keskustelun aihe muun muassa Pohjoismaiden erityisen kuormitetuilla rajanylityspaikoilla käynnistettyjen rajatarkastusten takia. Syksyn 2015 suuren pakolaisvirran myötä Pohjoismaiden ministerit katsoivat tarpeelliseksi priorisoida entisestään kotoutumiskysymyksiä vuonna 2016.

Huhtikuussa Oslossa pidetyssä kokouksessa pohjoismaiset yhteistyöministerit päättivät moninkertaistaa panostukset pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen helpottamiseksi Pohjoismaissa. Kotouttamistyö nousi vuoden 2016 asialistan kärkeen, ja ministerien päätöksen mukaisesti Pohjoismaiden ministerineuvoston vuosien 2016 ja 2017 budjetit muokattiin niin, että siihen saatiin ohjattua enemmän varoja. Lisävaroja saatiin muun muassa lopettamalla Pohjoismaiden ministerineuvoston lahjoitukset maanpaossa toimivalle European Humanities University -yliopistolle (EHU) sekä Trust Fund -erityisrahastolle, jota Pohjoismaiden ministerineuvosto hoiti ja hallinnoi monta vuotta. Lopetuspäätös oli tulosta EHU:n lahjoittajien keskuudessa tapahtuneesta poliittisesta kehityksestä, ja sen seurauksena tarvittavia budjettivaroja saatiin vapautettua kotouttamispanostukseen vuosina 2016 ja 2017.

Vuonna 2016 yhteistyöministerit myös käynnistivät kotouttamista koskevan Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelman. Neljään pääkohtaan pohjautuvassa ohjelmassa keskitytään kokemustenvaihtoon ja uuden tiedon keräämiseen. Kaikkien neljän alueen toiminta käynnistettiin vuoden aikana.

Ohjelman yhtenä kohtana on niin kutsuttu osaamiskeskus, joka jakaa aktiivisesti tietoa ja toimii käytännön kokemustenvaihdon foorumina kotouttamisen parissa työskenteleville lukuisille toimijoille Pohjoismaissa. Osaamiskeskus on aloittanut toimintansa otsikolla ”Pohjoismainen kotouttamisyhteistyö”.

Ohjelman toisena kohtana on tutkimushanke, jossa laaditaan raportti kotouttamista koskevasta nykyisestä tieteellisestä tiedosta ja tutkimuksesta. Ohjelman puitteissa on myös osoitettu varoja kansallisten hankkeiden osarahoitukseen ja norden.org-sivustossa on lisäksi julkaistu kotouttamisen alisivusto.

Voidaan myös mainita, että Helsingissä pidettiin joulukuussa konferenssi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan asemasta kotouttamisen areenana ja sitä varten myönnettiin tukea yhteistyöohjelmasta.

Kyseinen panostus on merkittävä Pohjoismaiden ministerineuvostossa, sillä käytännössä kaikki sektorit ovat käynnistäneet kotouttamiseen liittyviä hankkeita.

Myös vuoden 2017 puheenjohtajamaa Norja priorisoi kotouttamista ja aikoo muun muassa järjestää kotouttamiskysymyksistä vastaavien ministerien kokouksen.

Reykjavikin julistus askel kohti parempaa kotoutumista

Nykypäivän globaalissa maailmassa työ ja työvoima liikkuvat yli maanrajojen, ja sen takia onkin entistä tärkeämpää saada aikaiseksi tutkintotodistusten tunnustamisjärjestelmä – tulevatpa ihmiset sitten Pohjoismaista tai muista maista. Se nopeuttaa kotoutumista ja helpottaa Pohjoismaiden työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista.

Sen vuoksi voidaan pitää hyvin tärkeänä askeleena, että Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvosto allekirjoitti tarkistetun Reykjavikin julistuksen Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Kööpenhaminassa marraskuussa. Julistuksen allekirjoittivat tällä kertaa myös Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Alkuperäinen julistus on vuodelta 2004 ja se on ohjannut maita runsaan kymmenen vuoden ajan korkea-asteen tutkintojen vastavuoroisessa tunnustamisessa pohjoismaalaisten sekä Pohjoismaihin muuttavien henkilöiden osalta. Tänä aikana koulutusten vastavuoroisesta tunnustamistyöstä vastaavat organisaatiot ovat kehittäneet yhtenäisen käytännön koulutusten arviointiin.

Työtä aiotaan tehostaa nyt entisestään, ja Pohjoismailla on mahdollisuus toimia EU:n edelläkävijänä koulutusten automaattisessa tunnustamisessa, jonka myötä prosessi helpottuu ja kansalaisten odotusaika lyhenee.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2016 puheenjohtajamaan Suomen painopistealueina olivat liikkuvuus Pohjoismaissa sekä vastikään maahan tulleiden kotoutuminen. Reykjavikin julistus antaa työlle poliittista tukea – vapaan liikkuvuuden edellytyksenä on ihmisten osaamisen, tutkintojen ja todistusten tunnustaminen.

Norja jatkaa työtä omalla puheenjohtajakaudellaan 2017.

Ulospäin suuntautunut Pohjola

Pohjoismaiset ilmastoratkaisut polttava aihe Marokon COP22-kokouksessa

Pohjoismaiden ministerineuvosto koordinoi Pohjoismaiden edustusta YK:n COP22-ilmastokokouksessa 7.–18. marraskuuta Marrakechissa. Ministerineuvoston johdolla Pohjoismaiden toimistot sijoitettiin ensimmäistä kertaa pohjoismaisen paviljongin yhteyteen, ja yhteisenä teemana oli uudet pohjoismaiset ilmastoratkaisut. Paviljongissa järjestettiin pohjoismaisten toimijoiden ilmastoaiheisia tapahtumia, ja siellä vieraili yhteensä 6 000 kokousosallistujaa eri puolilta maailmaa.

COP22-kokouksen kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa keskityttiin Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoon. Vastauksena tähän pohjoismaisessa paviljongissa järjestettiin yhteensä 54 tapahtumaa erilaisina teemapäivinä pohjoismaisista ilmastoratkaisuista sekä rajat ylittävän ilmastoyhteistyön lisäarvosta. Ministerineuvosto keskittyi kokonaisvaltaisiin ja skaalautuviin vähäpäästöisiin ratkaisuihin sekä kestäväan

rakentamiseen ja kaupunkisuunnitteluun. Vihreää kasvua käsitelleen pohjoismaisen teemapäivän aikana yleisö sai esimakua pääministerien uudesta aloitteesta, joka tarjoaa pohjoismaisia ratkaisuja globaaleihin haasteisiin.

Pohjoismaisessa paviljongissa oli tila erilaisia tapahtumia varten sekä avoin oleskelutila verkostoitumista varten, ja siellä pidettiinkin useita kokouksia tapahtumien, epävirallisten ”aamukeskustelujen” ja erilaisten vastaanottojen yhteydessä.

Pohjoismaisiin tapahtumiin osallistui yhteensä 2 200 ihmistä, ja lisäksi kaikki tapahtumat lähetettiin suorana verkossa. Pohjoismaisen paviljongin jälkiarvioinnissa 95 prosenttia vierailijoista oli erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä, 97 prosenttia piti pohjoismaista ohjelmaa erittäin ajankohtaisena tai ajankohtaisena ja 93 prosenttia arvioi ohjelman tason erittäin korkeaksi tai korkeaksi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston aloitteesta COP22-kokouksen innovaatioalueelle pystytettiin lisäksi pohjoismaisen elinkeinoelämän edustajien paviljonki, jolle ministerineuvosto myös myönsi tukea. YK:n alueen ulkopuolella ministerineuvosto järjesti New Nordic Food goes Moroccan -tapahtuman, jossa korostettiin ruoan ja kestävän elintarviketuotannon merkitystä ilmaston kannalta. Tapahtumassa tarjottiin lähellä tuotetuista marokkolaisista raaka-aineista pohjoismaiseen tapaan valmistettu illallinen pohjoismaisille edustajille, suurlähetystöille ja muiden sidosryhmien edustajille.

Venäjä-ohjelma kiinnostaa edelleen

Kun Pohjoismaiden ministerineuvoston Luoteis-Venäjän toimisto oli rekisteröity ”ulkomaiseksi agentiksi”, yhteistyöministerit päättivät löytää uusia keinoja pohjoismaisten ja venäläisten kumppanien hankeyhteistyön tukemiseksi. Toimistoilla ei ole enää hanketoimintaa vaan ne hoitavat ainoastaan sisäisiä tehtäviä ministerineuvoston sihteeristölle sekä muodollisia raportointitehtäviä Venäjällä. Ministerineuvoston ja Luoteis-Venäjän välinen yhteistyö jatkuu kuitenkin useilla sektoreilla.

Vuonna 2016 pohjoismaisten ja venäläisten toimittajien yhteistyötä jatkettiin Pohjoismaisen lehtimieskeskuksen (NJC) kautta. Myös Pohjoismaiden ja Venäjän parlamentaarikkojen tiedonvaihto jatkui Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön kautta. Sama koskee pohjoismais-venäläistä tutkimus- ja koulutusyhteistyötä Nordforskin ja norjalaisen korkea-asteen koulutuksen kansainvälistämiskeskuksen (SIU) kautta.

Vuoden aikana myös Pohjoismaiden Luoteis-Venäjän-pääkonsulaatit sekä Islannin Moskovan-suurlähetystö järjestivät pohjoismaisia tapahtumia useissa kaupungeissa osana Suomen puheenjohtajakauden ohjelmaa. Tapahtumista suurin oli pohjoismaiset viikot Pietarissa.

Syyskuussa 2016 Pietarissa pidetyssä suuressa kokouksessa ministerineuvosto tiedotti Venäjän viranomaisille ja kumppaneille yhteistyöohjelman jatkumisesta. Kokouksessa kävi ilmi, että venäläiset ovat hyvin halukkaita jatkamaan yhteistyötä. Kokouksessa julkistettiin uusi ympäristöyhteistyöohjelma, uusi tartuntatautien torjuntaan keskittyvä yhteistyö ja avoin hakuohjelma.

Avoimen ohjelman ensimmäinen hakukierros oli lokakuussa 2016, ja kiinnostus oli suurta. Hakemuksia tuli yhteensä 73, joista 13 hanketta sai tukea yhteensä 6 miljoonaa

Tanskan kruunua. Tukea saaneet hankkeet koskevat muun muassa kansalaisjärjestöjä, sosiaalisia kysymyksiä, ympäristöä, tiedotusvälineitä ja alkuperäisväestöjä.

Ministerineuvosto toivoo voivansa jatkaa pohjoismaisten ja venäläisten kumppanien välistä hankeyhteistyötä. Yhteistyön avulla kehitetään ja rakennetaan verkostoja ja se mahdollistaa naapurimaiden välisen tiedon- ja kokemustenvaihdon. Ministerineuvosto pitää yhteistyötä merkityksellisenä – myös aikana, jolloin muu yhteydenpito on vähäistä. Vuoden 2016 kokemukset luovat alustavasti toivoa siitä, että yhteistyöhankkeita voidaan pitää yllä tällä tavalla siihen asti, kunnes Venäjän-toimistojen avaaminen on taas mahdollista.

Yksi terveys -aloite mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi

Jo syksyllä 2015 sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto sekä maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto julistivat aikeensa vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi. Aloite oli seurausta huolestuttavan maailmanlaajuisen resistenssin kehittymisestä. Sitä kuvattiin muun muassa *Terveysalan pohjoismainen yhteistyö tulevaisuudessa* -raportissa, jonka Ruotsin entinen ministeri Bo Könberg luovutti ministerineuvostolle vuonna 2014.

Raportti pohjautui Könbergin strategiaselvitykseen terveysalan pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Mikrobilääkeresistenssin kehityksen myötä antibioottien teho on vaarassa heikentyä tulevaisuudessa. Ihmisten ja eläinten tehokkaan hoidon takaamiseksi antibiootteja tulee käyttää vastuullisesti. Lisäksi resistenssi on saatava jatkossakin pysymään alhaisena useilla sektoreilla.

Ministerineuvosto nimesi tämän seurauksena vuonna 2016 monialaisen Yksi terveys -strategiaryhmän, johon kuuluu sekä lääketieteen että eläinlääketieteen antibioottiasioista vastaavia pohjoismaisia virkamiehiä. Tavoitteena on varmistaa pohjoismaisten resurssien tehokas hyödyntäminen mikrobilääkeresistenssin torjumisessa ja mikrobilääkkeiden käytössä.

Kansainvälisten vertailujen mukaan Pohjoismaat käyttävät vähemmän antibiootteja kuin monet muut maat, ja Pohjoismaat voivat jakaa kokemuksiaan alhaisen resistenssitason ylläpitämisestä ja antibioottien vastuullisesta käytöstä myös maailmanlaajuisesti.

Vuonna 2016 yhteistyössä keskityttiin muun muassa siihen, mitä voimme oppia toistemme mikrobilääkeresistenssin torjunnan kansallisista toimintasuunnitelmista ja niiden seuraamisesta. Maat keskustelivat lisäksi siitä, miten tulevaisuudessa voidaan koordinoida antibiootteja koskevia ehdotuksia ja näkemyksiä EU:ssa, WHO:ssa, FAO:ssa ja OIE:ssä.

Innovatiivinen Pohjola

Uraauurtavia tilastanalyysijä Pohjoismaiden viennistä

Pohjoismaiden ministerineuvosto myönsi rahoitusta vuonna 2016 Pohjoismaiden tavaroiden ja palveluiden vientitilastoa koskevalle hankkeelle, johon kaikkien Pohjoismaiden tilastokeskukset osallistuivat yhdessä OECD:n kanssa Tanskan tilastokeskuksen johdolla. Tilastoasiantuntijat kuvaavat hankkeesta saatua analyysia urauurtavaksi.

Globalisaation myötä tilastojen analysointi on nykyään erittäin vaativaa, koska nykyisiä tilastoidikaattoreita on vaikeampi tulkita yritysten toimiessa entistä enemmän yli maiden rajojen. Samanaikaisesti tarvitaan uusia indikaattoreita kuvaamaan uusia olosuhteita, esimerkiksi tuotantoketjun entistä laajempaa globaalia sirpaloitumista.

Pohjoismaiden tavaroiden ja palveluiden vientiä koskevassa raportissa (*Services and Goods Exports from the Nordics – Strongholds and profiles of exporting enterprises*) Pohjoismaiden tilastokeskukset ovat onnistuneet osoittamaan tilastotietojen uusien analyysimenetelmien avulla, miten suuri merkitys pienillä ja keskisuurilla sekä monikansallisilla yrityksillä on maan viennin kannalta.

Raportin mukaan esimerkiksi Pohjoismaiden vienti riippuu suurelta osin siitä, miten hyvin maa on onnistunut houkuttelemaan ulkomaisia monikansallisia yrityksiä. Siinä todetaan myös, että uusilla heti vientiin panostavilla yrityksillä on huomattavasti muita yrityksiä paremmat onnistumismahdollisuudet ja että palveluiden viennin merkitys kasvaa koko ajan Pohjoismaissa.

Analyysin tulokset voivat olla hyvin merkittäviä päätöksenteon kannalta, kun globaali talous muuttuu vauhdilla ja poliitikot ja muut johtavassa asemassa olevat tarvitsevat luotettavaa tietoa tärkeiden päätösten pohjaksi.

Vahva läsnäolo EU:n Itämeri-strategian foorumissa

Pohjoismaiden ministerineuvosto toimi yhtenä pääjärjestäjänä EU:n Itämeri-strategian (EUSBSR) kahdeksannessa foorumissa Tukholmassa 8.–9. marraskuuta. Se vastasi monista järjestelyistä ja isännöi muun muassa kuutta seminaaria ja työpajaa, joissa käsiteltiin biotaloutta, innovaatioita ja digitaalista kehitystä.

Ministerineuvoston tapahtumat toivat paljon näkyvyyttä sen tekemälle Itämerityölle. Huomiota herätti esimerkiksi yksi foorumin kohokohdista, biotalousaiheinen muotinäytös, jossa myös Suomen ja Ruotsin pääministerit olivat paikalla. Strategiafoorumin pääviesteinä olivat biotalouden ja digitaalisen talouden parissa tehtävän yhteistyön tarve sekä sen tuomat mahdollisuudet, joten Pohjoismaiden ministerineuvoston osuus käsitteli varsin osuvasti konferenssin teemoja.

Ministerineuvosto on vuodesta 2009 lähtien osallistunut aktiivisesti EU:n Itämeri-strategian kehittämiseen osana ministerineuvoston laajaa yhteistyöpanostusta, jonka tavoitteena on kestävämpi, yhtenäisempi ja paremmin voiva Pohjola. Tämänkertainen strategiafoorumi oli erityisen kiinnostava, sillä kyseessä oli Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Baltian maiden yhteistyön 25-vuotisjuhlavuosi.

EU:n Itämeri-strategiaa käsittelevään foorumiin kokoontuvat kaikki Itämeren alueen suuret toimijat. Ministerineuvoston aktiivinen läsnäolo ja rooli yhtenä järjestäjistä edistivät sen asemaa Itämeren alueen keskeisenä toimijana sekä pohjoismaista hyötyä Itämeren alueen kehittämistyössä. Myönteistä oli, että ministerineuvoston tapahtumat innostivat lukuisia toimijoita eri tasoilla ja niihin osallistui niin EU-tason kuin kunnallisiakin päättäjiä sekä pienten ja suurten yritysten, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan edustajia.

Tällä kerralla ministerineuvosto panosti erityisesti nuorisonäkökulman sisällyttämiseen strategiafoorumissa tavoitteena luoda malli vastaavia tulevia nuorisopanosuksia varten. Tämän seurauksena kaikissa täysistunnon paneeleissa oli mukana kansallisen nuorisjärjestön edustaja.

Näkyvä Pohjola

Pohjolan tulee olla maailman paras paikka lapsille ja nuorille

Pohjoismaiden yhteistyöministerit päättivät helmikuussa 2016 uudesta strategiasta tavoitteena tukea eri ministerineuvostojen työtä lasten ja nuorten parissa. Lapset ja nuoret Pohjolassa – Pohjoismaiden ministerineuvoston poikkihallinnollinen strategia 2016–2022 kuvaa työtä, jonka visiona on, että Pohjolan tulee olla maailman paras paikka lapsille ja nuorille.

Kuusi ministerineuvostoa on saanut erityisvastuun määrittää priorisoituja panosalueita ja mitattavia tavoitteita strategian pohjalta, joka julkistettiin syyskuussa 2016 Sillat–Broar-nuorisokonferenssin yhteydessä.

Ministerineuvoston panostuksia lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmasta työkentelyyn sekä sektorikohtaisten tavoitteiden mukaisesti seurataan joka toinen vuosi vuodesta 2017 lähtien.

Strategialla on kaksi yleistavoitetta:

- Koko Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee sisällyttää lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma entistä paremmin työhönsä.
- Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee keskittyä kolmeen strategiseen painopistealueeseen:
 - heikossa asemassa olevien lasten ja nuorten entistä parempi tukeminen ja osallistaminen
 - yhteistyön jatkaminen kansalaisyhteiskunnan kanssa ja sen tukeminen
 - parempi tiedon jakaminen ja osaamisen vahvistaminen.

Tavoitteiden toteuttamiseksi on laadittu strategian täytäntöönpanosuunnitelma. Tavoitteena on saada strategia toimimaan käytännössä, ja sen vuoksi suunnitelmassa kuvataan, mitä toimintoja tulee toteuttaa, kuka niistä vastaa, miten ja millä aikataululla ne toteutetaan, mikä on niiden kohderyhmä ja miten niitä seurataan.

Strategian tavoitteena on varmistaa, että Pohjoismaiden ministerineuvosto ottaa aina jatkossa huomioon lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman linjatessaan politiikkaansa ja tehdessään päätöksiä. Strategia arvioidaan vuonna 2021.

Pohjoismaat aktiivisina kansainvälisessä keskustelussa työelämän tasa-arvosta

Pohjoismaat ovat jo vuosikymmeniä olleet tasa-arvon mallimaita, jotka ovat toistuvasti kansainvälisten vertailujen kärjessä. Sen seurauksena Pohjoismaiden ministerineuvosto on ryhtynyt yhteistyöhön Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kanssa. Yhteistyön tavoitteena on kansainvälinen kokemustenvaihto toimivista menetelmistä ja malleista työelämän tasa-arvon edistämiseksi.

Suomessa järjestettiin kansainvälinen keskustelutilaisuus tasa-arvosta ja työmarkkinoista marraskuussa 2016. Tilaisuudessa pohjoismaiset ministerit, asiantuntijat ja kansainväliset toimijat keskustelivat siitä, miten vanhempainvapaat, sukupuolikiintiöt, joustavat työpaikat ja hyvät lastenhoitomahdollisuudet ovat edistäneet Pohjoismaiden tasa-arvoa, miten tämän ansiosta työllisyysluvut ovat kohonneet sekä miten naisten osuus työelämässä ja johtavissa asemissa on lisääntynyt.

Maailman talousfoorumin viimeisimmän analyysin mukaan tätä kehitysvauhtia naisten palkka nousee samalle tasolle miesten kanssa vasta 170 vuoden kuluttua. Palkkaerot, palkattomat kotityöt ja hoivatehtävät sekä sukupuolittuneet työmarkkinat muodostavat suuria haasteita ja kasvun esteitä kaikkialla maailmassa – myös Pohjoismaissa.

Katseet on nyt suunnattu YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelmaan ja sen 17:ään kestävä kehityksen tavoitteeseen. Monet niistä ovat hyvin vaikeasti saavutettavissa, elleivät naiset ja miehet saa yhtäläisiä mahdollisuuksia työelämässä. Tässä Pohjoismailla on paljon annettavaa ja toisaalta myös vielä paljon opittavaa.

Pohjoismaat jatkavat kansainvälisinä vastuunkantajina, ja vuonna 2017 asioita viedään eteenpäin Pohjoismaiden uuden pääministerialoitteen myötä tavoitteena luoda pohjoismaisia ratkaisuja globaaleihin yhteiskuntahaasteisiin.

Työelämäalan strategiaselvitys sai kansainvälistä huomiota

Pohjoismaiden työmarkkinoiden haasteet lisääntyvät globalisaation myötä. Sen vuoksi Pohjoismaiden ministerineuvosto antoi Tanskan entiselle ministerille ja EU-komissaarille Poul Nielsonille tehtäväksi laatia strategiaselvityksen Pohjoismaiden työelämäyhteistyöstä.

Työelämä Pohjolassa: Haasteita ja ehdotuksia -raportti esiteltiin työelämän ministerineuvoston puheenjohtajana toimineelle Suomen ministerille Jari Lindströmille kesäkuussa 2016. Poul Nielson esittelee raportissaan 14 konkreettista ehdotusta siitä, miten Pohjoismaiden työmarkkinoiden haasteisiin tulee tarttua tulevien 5–10 vuoden aikana. Ehdotukset koskevat laajalti eri aiheita, kuten jakamistaloutta, työelämän koulutustarvetta, psyykkistä työympäristöä sekä Pohjolan toimintaa muun muassa EU:ssa, ILO:ssa ja OECD:ssä.

Raportti herätti suurta huomiota, ja etenkin ehdotus pakollisesta aikuiskoulutuksesta synnytti myös kansainvälistä kiinnostusta. Espanjan, Yhdysvaltojen, Kanadan ja Australian tiedotusvälineet raportoivat Nielsonin ehdottamasta aikuiskoulutuksesta, ja ehdotus kiinnosti myös EU:n medioita.

Kesällä 2016 Poul Nielson kiersi Pohjoismaiden poliittisissa kesätapahtumissa ja syksyllä hän osallistui sekä Pohjoismaissa että niiden ulkopuolella pidettyihin seminaareihin. Hän oli myös mukana Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Kööpenhaminassa.

Pohjoismaiden työmarkkinaministerit pääsivät keskustelemaan raportista ensimmäistä kertaa marraskuun lopussa Helsingissä pidetyssä kokouksessa. He päättivät käynnistää työn ILO:ta ja kotouttamista koskevien ehdotusten parissa. Työtä aloiteltiin myös työympäristöä, pakollista aikuiskoulutusta ja jakamistaloutta koskevien ehdotusten parissa. Nielsonin raportista saadaan pohjaa myös sektorin yhteistyöohjelmalle 2018–2021, joka laaditaan keväällä 2017.

Talous

Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaa toteutetaan 11 ministerineuvostossa. Kukin ministerineuvosto toteuttaa pohjoismaista yhteistyötä oman yhteistyöstrategian ja -ohjelman kautta, joihin osoitetaan varat budjetissa. Pohjoismainen budjetti jakautuu siis ministerineuvostoittain, ja tilinpäätös koostuu eri ministerineuvostojen toimintojen yhteissummasta.

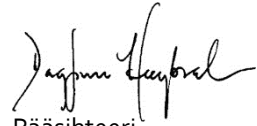
Pohjoismaiden ministerineuvoston nettomenot olivat vuonna 2016 yhteensä 927,5 miljoonaa Tanskan kruunua ja tulot yhteensä 937,7 miljoonaa Tanskan kruunua. Vuoden tulos on siten 10,2 miljoonaa Tanskan kruunua (19,4 miljoonaa Tanskan kruunua vuonna 2015). Ylijäämä koostuu pääosin vanhentuneista hankevaroista, joita ei ollut käytetty talousohjesäännön edellyttämässä kolmessa vuodessa.

Likviditeetti oli vuonna 2016 välillä koetuksella muun muassa siksi, että hanke-toimintaan kohdistuvat ministerineuvoston uudistusaloitteet johtivat hanketoimintojen aloittamiseen heti vuoden alussa.

Kun budjetissa osoitetaan varoja, jotka jäävät käyttämättä budjettivuonna, ne katsotaan käyttämättä jääneiksi varoiksi. Käyttämättä jääneitä varoja oli 11,2 miljoonaa Tanskan kruunua eli 1,2 % vuoden budjetista (vuonna 2015 käyttämättä jääneitä varoja oli 17,6 miljoonaa Tanskan kruunua, josta 4,5 miljoonaa Tanskan kruunua oli peräisin Venäjän senhetkisen poliittisen tilanteen takia päätetyistä hankkeista).

Täten luovutamme vuosiraportin 2016.

Kööpenhaminassa 15. kesäkuuta 2017

Pääsihteeri
Dagfinn Høybråten

Osastopäällikkö
Kari Metliås

Budjetti 2016 – Pohjoismaiden neuvoston kanssa tehdyn budjettikompromissin seuranta

Pohjoismaiden neuvosto ja ministerineuvosto kävivät syksyllä 2015 poliittisia keskusteluja ministerineuvoston budjettiehdotuksesta, ja sen seurauksena vuoden 2016 budjettiin tehtiin seuraavia tarkennuksia ja muutoksia:

että Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistää selvityksen matkailukohteiden kansallisista ympäristömerkinnöistä ja ehdottaa tuloksen pohjalta jatkotoimia Pohjoismaiden matkailukohteiden edistämiseksi

Pohjoismaiden matkailukohteiden ympäristömerkintöjä koskeva raportti on julkaistu ja aihe on ollut ympäristöasiain ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston Kestävä Pohjola -valiokunnan välisen poliittisen vuoropuhelun aiheena 2. marraskuuta 2016. Lisäksi suunnitellaan matkailukohteiden sertifiointia koskevaa pyöreän pöydän konferenssia sidosryhmien kanssa keväälle 2017.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto priorisoi *Climate change and primary industries* -raportin toimintalinjauksia hyväksytyin budjetin puitteissa.

Maa- ja metsätalous-, kalastus- vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto (MR-FJLS) on myöntänyt rahoitusta kahteen työpajaan, jotka pidettiin Turussa kesäkuussa 2016 järjestetyn ministerineuvoston kesäkokouksen yhteydessä. Työpajojen otsikot olivat: "Nordic Agriculture Facing Climate Change" ja "Sustainable Criteria for Solid Biomass". Sekä Yhteispohjoismainen metsäntutkimus (SNS) että Pohjoismainen maatalous- ja elintarvikealan tutkimuksen komitea (NKJ) ovat myös tukeneet useita tutkijaverkostoja, jotka ovat keskittyneet toimintalinjausten toteuttamiseen. Lisäksi voidaan mainita, että Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön FJLS-tiimi on osallistunut aktiivisesti EU:n Itämeri-strategian muotoiluun ja sen osana markkinoinut useita suosituksia. Näiden konkreettisten toimintojen lisäksi maa- ja metsätalous-, kalastus- vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto on hyväksynyt uuden yhteistyöohjelman vuosiksi 2017–2020. Siinä painotetaan vahvasti strategisia panostuksia, jotka pohjautuvat *Climate change and primary industries* -raportin suosituksiin.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto kohdentaa vuoden 2016 budjetista 0,9 miljoonaa Tanskan kruunua Uutta pohjoismaista ruokaa koskevaan toimintaan (budjettikohta 5-6420 Uusi pohjoismainen ruoka). Ruoka on mukana myös Pohjoismaiden profiloitipanostuksessa vuonna 2016

Uusi pohjoismainen ruoka -ohjausryhmä käynnisti kolme hanketta vuoden 2016 alussa: Pohjoismaisten maataloustuottajajärjestöjen yhteistyöjärjestö valmistelee pohjoismaista ruokakilpailua, joka järjestetään ensimmäisen kerran elokuussa 2017 Kööpenhaminassa. Uusi pohjoismainen ruoka julkisella sektorilla -hankkeessa kehitetään kestävästä kokemustenvaihdon malleja muun muassa Pohjoismaiden koulu- ja sairaalaruokailun sidosryhmille. Hankkeen tuloksista raportoidaan huhtikuussa 2017. Vuonna 2017 jatketaan Pohjoismaiden brändäystä ruokamatkailukohteena yhdessä Lontoossa sijaitsevien Pohjoismaiden matkailunedistämisyhteistyöjärjestöjen kanssa. Tavoitteena on myös, että Uusi pohjoismainen ruoka sisällytetään yleiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön muun muassa profiloitintalon avulla, jonka puitteissa on päätetty tukea useita ruokaan liittyviä tapahtumia, sekä laatimalla pohjoismaiseen tuotemerkkiin liittyvä viestinnän työkalupakki, jossa ruoka on keskeisessä asemassa, sillä pohjoismainen ruoka on jo kansainvälinen ilmiö.

että pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään ruokahävikin torjumiseen muun muassa Vihreän kasvun ohjelmaan ja NordBio-ohjelmaan varattujen varojen kautta, joita on vuonna 2016 käytettävissä yhteensä 2,5 miljoonaa Tanskan kruunua

Pohjoismainen ruokahävikin torjumishanke etenee suunnitellusti, ja osallistuminen hankkeeseen on ollut hyvällä tasolla. Kolme osahanketta päiväysmerkinnöistä, ruokapankeista ja alkutuotannon hävikistä on tarkoitus saada päätökseen viimeistään vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä. Osahankkeiden useita suosituksia on jo otettu käsitteilyyn Pohjoismaiden neuvostossa. Suosituskosten odotetaan valmistuvan vuoden 2017 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

että pohjoismaisessa aluekehitysyhteistyössä priorisoidaan jatkossakin talouden kestävästä kehitystä harvaan asutuilla alueilla

Harvaan asuttujen alueiden kestävä taloudellinen kehitys on aluepolitiikan asialistan kärjessä. Aluepolitiikan ja aluesuunnittelun pohjoismaisessa yhteistyöohjelmassa 2017–2020 yksi teemaryhmä vastaa kestävästä kaupunkikehityksestä. Lisäksi raja-aluekomiteat saavat pysyvää tukea työlleen kestävästä kaupunkikehityksen edistämiseksi koko Pohjolassa.

että Nordjobb-ohjelmaan varataan 3 160 000 Tanskan kruunua vuonna 2016. Nordjobb-ohjelma arvioidaan vuonna 2016

Budjettikohdasta 9-4120 Nordjobb käy ilmi, että vuoden 2016 budjetti on 3 214 000 Tanskan kruunua. Oxford Research -konsulttiyritys sai tammikuussa 2016 tehtäväksi laatia arvioinnin Nordjobbista. Se toimitti maaliskuussa 2016 arvioinnin, jota työelämän virkamieskomitea (ÅK-A) käsittelee huhtikuussa 2016 pidetyssä kokouksessaan. Arviointia on käytetty Nordjobbin vuosien 2017–2019 toimeksiannon muotoilun pohjana. Arviointi on luettavissa osoitteessa: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden.org:diva-4421>

että vuonna 2016 pohjoismaisessa elinkeinopolitiikassa keskitytään innovatiivisiin, digitaalisiin ratkaisuihin, jotka toimivat pohjoismaisen tuotannon perustana

Vuonna 2016 elinkeinosektori on jatkanut työtä Tanskan puheenjohtajakauden Tuotanto Pohjolassa -hankkeen parissa ja laatinut aiheesta raportin *Digitalisation and automation in the Nordic manufacturing sector – Status, potentials and barriers*. Raportissa käsitellään Pohjoismaiden pienten ja keskiuurten tuotantoyritysten yhteisiä digitalisoinnin ja automatisoinnin esteitä. Hankkeen puitteissa laadittiin 15 tapausesimerkkiä siitä, miten Pohjoismaiden pienet tuotantoyritykset voivat digitalisoida ja automatisoida tuotantoaan. Lisäksi hankkeessa on selvitetty konkreettisia ehdotuksia yhteispohjoismaisiksi aloitteiksi, joilla voidaan poistaa edellä mainitussa raportissa esiin tuotuja esteitä.

Vuonna 2017 elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvoston (elinkeinoministerien) odotetaan hyväksyvän uuden pohjoismaisen elinkeino- ja innovaatiopoliittisen yhteistyöohjelman 2018–2021. Siinä yhteydessä Tuotanto Pohjolassa -hankkeen tulokset sisällytetään uuteen yhteistyöohjelmaan.

että vuoden 2016 budjetista kohdennetaan 1 miljoonaa Tanskan kruunua Pohjoismaiselle lehtimieskeskukselle (NJC) antaen sille samalla erityistehtäväksi työskennellä strategisesti laatujournalistiikan edistämiseksi Pohjoismaissa ja lisätä Pohjoismaiden näkyvyyttä. Taloudellista tukea tarvitaan myös NJC:n Venäjään ja Baltian maihin liittyvään toimintaan

Pohjoismainen lehtimieskeskus on järjestänyt kaikkien Pohjoismaiden toimittajille ohjelmaa ja kursseja tavoitteena lisätä pohjoismaisia kysymyksiä ja pohjoismaista yhteistyötä koskevien artikkeleiden näkyvyyttä lehdissä ja muissa tiedotusvälineissä. Toimintaan on myönnetty varoja kulttuuriministerien budjetista. Yhteistyöministerien myöntämien varojen avulla Luoteis-Venäjän toimittajille on järjestetty kursseja ja ohjelmaa sekä kokemustenvaihtoa pohjoismaisten kollegoiden kanssa.

että Pohjoismaiden ministerineuvostolle laaditaan osana parempien menetelmien priorisointia tietopohja, joka koskee biopankkeja, rekisteritutkimusta ja kliinisiä monikeskustutkimuksia politiikkavaikutuksineen ja jonka avulla lääketieteellinen tutkimus voidaan muuttaa taloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Tämä toteutetaan viimeistään ennen kesäkuuta 2016

NordForsk luovutti *Nordic biobanks and registers – A basis for innovative research on health and welfare* -raportin Pohjoismaiden ministerineuvostolle kesäkuussa 2016. Se esiteltiin koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitean (ÄK-U) ja niin ikään sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitean (ÄK-S) vuoden 2016 kolmannessa kokouksessa. Raportin ehdotusten valmistelua aiotaan jatkaa koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitean vuoden 2017 ensimmäisessä kokouksessa.

Myös puheenjohtajamaa Norja on suunnitellut terveydenhuollon tietojen ja kliinisen tutkimuksen pohjoismaista yhteistyötä koskevaa kolmevuotista priorisointihanketta vuosiksi 2017–2019. Hanke perustuu pitkälti Bo Könbergin laatiman *Terveysalan pohjoismainen yhteistyö tulevaisuudessa* -raportin neljänteen ehdotukseen.

Lisäksi mainittakoon, että NordForsk myös hallinnoi biopankkeja sekä terveys- ja sosiaalialan rekistereitä koskevaa Pohjoismaiden ministerineuvoston hanketta Kestävä pohjoismainen hyvinvointi -ohjelman puitteissa. Hanke käynnistyi 1. huhtikuuta 2014 ja jatkuu vuoden 2017 loppuun.

että vuonna 2016 säästöjä ei kohdisteta työmarkkinasektoriin. Toteutetaan pilottitutkimus nuorten (alle 30-vuotiaiden) kielten ymmärtämiseen liittyvästä sopeutumisesta työtilanteissa

Työelämän ministerineuvoston (MR-A) vuoden 2016 budjetti oli yhteensä 13,839 miljoonaa Tanskan kruunua eikä siihen kohdistettu leikkauksia. Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston vuoden 2015 puheenjohtajamaa Tanska teki aloitteen selvitykseksi pohjoismaisten nuorten naapurikielten ymmärtämisestä (norja, ruotsi ja tanska) sekä heidän kielikokemuksistaan. Kyseessä oli pienehkö kvalitatiivinen pilottitutkimus, johon osallistui 31 henkilöä. Selvitykseen osallistuneet nuoret ovat alle 30-vuotiaita ja he ovat joko opiskelleet tai työskennelleet vähintään puoli vuotta Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa. Nuoret ovat kotoisin eri puolilta Pohjolaa. Kulttuuriministerit ovat pyytäneet Pohjoismaisen kieliyhteistyön koordinoituyksikköä laatimaan ehdotuksia, miten selvityksen päätelmiä voitaisiin hyödyntää. Selvitys on luettavissa osoitteessa: <http://sprogkoordinationen.org/media/1337/man-skal-bare-kaste-sig-ud-i-det.pdf>

että toteutetaan "Ulkoilutoiminta Pohjoismaissa" -hanke, jonka budjettikehyys on 500 000 Tanskan kruunua. Hankkeella tuetaan lasten ja nuorten kiinnostusta ulkoiluun ja luontoon. Hankkeen pyrkimyksenä on edistää lasten ja nuorten liikuntaharrastusta ja terveyttä

Ulkoilutoiminta Pohjoismaissa -hankkeen tavoitteena on laatia suosituksia ulkoilutoiminnan edistämiseksi. Hanke edistyy tavoitteen mukaisesti, ja se on saanut myönteisen vastaanoton monelta pohjoismaiselta ulkoilualan toimijalta. Hankkeen puitteissa on tähän mennessä pidetty työpajoja Norjassa ja Suomessa. Viimeiset kaksi työpajaa pidetään Tanskassa ja Ruotsissa vuoden 2017 ensimmäisellä vuosipuoliskolla, ja suositusten odotetaan valmistuvan toisella vuosipuoliskolla.

että Pohjoismainen kesäyliopisto siirretään (hallinnollisesti ja budjetin osalta) koulutus- ja tutkimusministerineuvostolta (MR-U) yhteistyöministerielle (MR-SAM) ja että vuoden 2015 määrärahaa vastaava määrä siirretään kesäyliopiston kehittämiseen ja toiminnan jatkamiseen. Edellytyksenä on, että Pohjoismainen kesäyliopisto noudattaa arvioinnin tuloksia ja ehdotuksia jatkotyössä

Pohjoismainen kesäyliopisto siirrettiin (hallinnollisesti ja budjetin osalta) koulutus- ja tutkimusministerineuvostolta (MR-U) yhteistyöministerielle (MR-SAM) vuonna 2016. Kompromissin seurauksena vuoden 2016 määrärahat pysyivät vuoden 2015 tasolla. Yhteistyöministerien uudesta budjettikohdasta 1-2534 Tuki Pohjoismaiselle kesäyliopistolle (NSU) käy ilmi, että vuoden 2016 määräraha oli 1 203 000 Tanskan kruunua. Pohjoismaiden ministerineuvosto on seurannut yhdessä Pohjoismaisen kesäyliopiston kanssa arvioinnissa esitettyä kritiikkiä sekä ehdotuksia.

että myönnetään 3,758 miljoonaa Tanskan kruunua Saamelaisneuvostolle ja saamelaisten taiteilijaneuvostolle saamelaiseen kulttuuriyhteistyöhön ja sen välitykseen sekä yhtenäisen kulttuuripolitiikan edistämiseen Pohjoismaissa ja Luoteis-Venäjällä

Vuoden 2016 budjetista kohdistettiin yhteensä 3 822 000 Tanskan kruunua saamelaiseen yhteistyöhön (budjettikohta 4-2234). Tavoitteena on tukea sekä Saamelaisneuvostolle että saamelaisten taiteilijaneuvostolle myönnettävän järjestötuen kautta saamelaista kulttuurialan yhteistyötä sekä näkyvöittää ja välittää saamelaista taidetta ja kulttuuria niin saamelaisalueella kuin sen ulkopuolellakin ja edistää saamelaisten yhteistä kulttuuripolitiikkaa Pohjoismaissa ja Luoteis-Venäjällä.

että myönnetään sopiva summa monimuotoisen pohjoismaisen kulttuurin vahvistamiseksi kouluissa laajassa merkityksessä. Tämä toteutetaan muun muassa esittelemällä panostusta lasten- ja nuortenkirjallisuuden esimerkiksi kirjailijavierailujen, lyhyt- ja dokumenttielokuvien verkkopohjaisen levityksen sekä Demokratia, osallistaminen ja turvallisuus -ohjelman kautta

Osana Pohjoismaiden kulttuuriministerien panostusta *lasten- ja nuortenkirjallisuuden* Norden-yhdistysten liitto on vetänyt hanketta, jonka avulla välitetään pohjoismaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta 10–16-vuotiaille pohjoismaisille koululaisille. Vuonna 2016 siihen osallistuivat kaikki Pohjoismaat sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti. Kouluissa vierailevat kirjailijat ovat pääasiassa Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon saajaehdokkaita joko kyseiseltä vuodelta tai aiemmilta vuosilta.

Lyhyt- ja dokumenttielokuvien levitys verkossa: Norden-yhdistysten liitto (FNF) omistaa Norden i skolan -opetusportaalin (www.nordeniskolen.org) ja toimii Pohjoismaisen kieliyhteistyön koordinointiyksikön hallintoelimenä. Norden-yhdistysten liitolle myönnettiin varoja hanke-ehdotuksen pohjalta, jossa kuvaillaan, miten lyhyt- ja dokumenttielokuvia voitaisiin pedagogisesti lisätä portaaliin viiden vuoden aikavälillä tavoitteena vahvistaa pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja kielten ymmärrystä.

Kulttuuri- ja opetussektoreilta saatiin hankkeeseen yhteensä 1,2 miljoonaa Tanskan kruunua, mukaan lukien kohdennetut varat tiedotus- ja viestintäpanostuksiin asianomaisten kohderyhmien saavuttamiseksi. Hanke on toteutettu toimeksiannon mukaisesti.

Demokratia, osallistaminen ja turvallisuus -ohjelma: Maailman lehdistönvapauden päivänä järjestettiin Helsingissä kansainvälinen sananvapaus- ja journalismikonferenssi, johon yhteistyöministerit olivat myöntäneet 300 000 Tanskan kruunua. Konferenssin järjesti hallintoelimenä toiminut Pohjoismaainen lehtimieskeskus.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto konkretisoi resistenttien bakteerien torjuntatyötä strategiaryhmällä, joka työskentelee monialaisesti ja kokonaisvaltaisesti noudattaen niin kutsuttua Yksi terveys -työtappaa

Pohjoismaainen Yksi terveys -strategiaryhmä perustettiin syksyllä 2016. Ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran joulukuussa 2016 ja sen antamaa tietoa kyseisestä kokouksesta, tulevasta työstä ja mikrobilääkeresistenssiä koskevista suositeltavista aloitteista on tarkoitus käsitellä ministerineuvostossa vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä. Ryhmä raportoi työstään ministerineuvostolle vuosittain sosiaali- ja terveyspolitiikan virkamieskomitean (ÄK-S) sekä maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain virkamieskomitean (ÄK-FJLS) kautta.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto priorisoi työtä kemikaalien ja hormonitoimintaa häiritsevien aineiden vähentämiseksi arjessa kokoamalla lisätietoa niiden vaikutuksista ihmisiin ja luontoon. Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee tehdä kansainvälisillä foorumeilla aktiivista politiikkaa pyrkimyksenä vähentää kemikaalien ja hormonitoimintaa häiritsevien aineiden määrää arjessa. Tämän lisäksi ministerineuvosto vahvistaa vuoden aikana Pohjoismaiden kuluttajille suunnattua tiedotuspanostusta

Pohjoismaisessa kemikaaliyhteistyössä on vuonna 2016 käsitelty ympäristö- ja terveysvaikutusten arviointia, altistumista, riskienarviointia ja -hallintaa sekä valvontaa ja tarkastuksia, jotka kaikki ovat tärkeitä tekijöitä haitallisten kemikaalien vähentämisessä ihmisten arjesta. Pohjoismaisen yhteistyön kautta kertynyttä osaamista haitallisten kemikaaleista pidetään perusteellisena ja sen tiedetään johtavan kemikaalien tiukkaan sääntelyyn ja valvontaan. Sen seurauksena Pohjoismaat ovat saaneet merkittävän aseman ja vaikutusmahdollisuuksia tällä alalla sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Vuonna 2016 osallistuttiin muun muassa EU-työhön, jossa kootaan tietoa elävissä organismeissa esiintyvien kemikaalivaikutusten seulonnasta retinoidien osalta, hormonitoimintaa häiritsevien aineiden testausmenetelmien kehittämiseen OECD:n johdolla sekä YK:n elohopeayleissopimuksen täytäntöönpanoon ja ratifiointiin. Pohjoismaiden ympäristöministerit ovat lisäksi lähettäneet Euroopan komissiolle yhteisen kirjeen myrkytöntä ympäristöä koskevan suunnitella olevan EU-strategian pohjaksi.

Vuonna 2016 ympäristöalalla on myös edistetty kuluttajatiedotuksen määrää ja laatua esimerkiksi perfluorattuja ja polyfluorattuja kuluttajatuotteita koskevalla hankkeella, tukemalla kansainvälisen kemikaalistrategiaohjelman (SAICM) täytäntöönpanoa kuluttajatuotteiden kemikaaleja (CiP) koskevan tiedotuksen osalta sekä koululaisten tiedotusverkkosivuston (Hannas hus) kautta.

että vahvistetaan yhteispohjoismaista panostusta ihmiskaupan torjuntaan sen kaikissa muodoissa laajalla sektorienvälisellä ohjelmalla

Pohjoismaiden ministerineuvosto on käynnistänyt ihmiskaupan vastaisen kahdeksan konkreettista hanketta sisältävän ohjelman, jonka toimintakausi on 2015–2018. Tavoitteena on konkreettisten aloitteiden avulla ehkäistä ihmiskauppaa, saattaa ihmiskauppiat oikeuden eteen sekä suojella ihmiskaupan uhreja ja tarjota heille apua. Pohjoismaiden ministerineuvoston ihmiskaupan vastainen ohjelma on sektorienvälinen. Työhön osallistuvat työelämän (A), tasa-arvoasiain (JÄM), oikeusyhteistyön (LAG) sekä sosiaali- ja terveyspolitiikan (S) ministerineuvostojen lisäksi yhteistyöministerit (SAM) ja Pohjoismaainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (NORDBUK), jotka kaikki ovat osallistuneet ohjelman rahoitukseen. Pohjoismaiden ministerineuvosto on myöntänyt ohjelmaan yhteensä 5,179 miljoonaa Tanskan kruunua.

että uuden pohjoismaisen lapsi- ja nuorisoyhteistyön strategian täytäntöönpanossa huomioidaan tarve vahvistaa lasten ja nuorten oikeuksien näkökulmaa pohjoismaisessa yhteistyössä

Uusi pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön strategia vahvistaa lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmaa, ja useita aloitteita on käynnistetty näkökulman vahvistamiseksi pohjoismaisessa yhteistyössä. Työn osana NORDBUK on hyväksynyt täytäntöönpanosuunnitelman, joka velvoittaa kuusi sektoria laatimaan omat tavoitteet lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämiseksi omaan työhönsä. Tähän mennessä kolme sektoria (MR-S, MR-K ja MR-A) on määritellyt omat tavoitteet. Työn tueksi on laadittu Do Rights!- ja Katsotko asioita oikein silmin? -julkaisut. Ensimmäisen oppaan tarkoituksena on antaa ideoita ja hyviä esimerkkejä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman parissa työskentelyyn. Toinen julkaisu sisältää tietoa ja konkreettisia työkaluja lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston prosesseihin ja toimintaan.

että kaikki Pohjoismaiden ministerineuvoston sektorit ottavat huomioon tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisen kaikessa toiminnassaan. Kaikkien sektorien, ei ainoastaan tasa-arvoasiain ministerineuvoston, tulee toisin sanoen sisällyttää tasa-arvonäkökulma kaikkiin poliittisiin päätöksiin

On tärkeää saada tasa-arvonäkökulma valtavirtaistettua kaikilla sektoreilla ja osoittaa omalla esimerkillä, miten se voi vahvistaa ministerineuvoston työtä. Aluepolitiikan sektori pyrkii vuoden aikana selkeyttämään, miten tämä voidaan toteuttaa käytännön aluepolitiikassa.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto Nordic School of Public Healthin (NHV:n) lakkauttamisen jälkeen priorisoi varoja ennaltaehkäisevää toimintaa ja kansanterveyttä koskeviin uusiin panostuksiin

Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto (MR-S) hyväksyi huhtikuussa 2016 julkilausuman kansanterveysyhteistyön tiivistämisestä. Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysministerit ovat yksimielisiä pohjoismaisen kansanterveysyhteistyön vahvistamisesta seuraavin keinoin:

- Perustetaan kansanterveysyhteistyön pohjoismainen foorumi.
- Annetaan Pohjoismaiselle hyvinvointikeskukselle (NVC) foorumin sihteeristövastuu.
- Foorumin toiminnan tulee perustua monialaiseen näkökulmaan ja sen tulee tehdä yhteistyötä olemassa olevien pohjoismaisten kansanterveysalan työryhmien, verkostojen ja laitosten kanssa.

Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysministerit ovat yksimielisiä siitä, että pohjoismaisessa yhteistyössä pyritään edistämään kokemustenvaihtoa ja yhteisiä kehityshankkeita, jotka koskevat hyviä ennalta ehkäiseviä ja terveyttä edistäviä toimia.

- että tässä yhteistyössä helpotetaan tiedonjakoa ja kehityshankkeita, jotka voivat osaltaan auttaa vahvistamaan strategioiden laatimista ja aloitteiden täytäntöönpanoa hyvän ja tasa-arvoisen kansanterveyden saavuttamiseksi Pohjoismaissa.
- että se käynnistää tällaisen yhteistyön erityisesti näillä aloilla: (i) terveyden eriarvoisuus, (ii) alkoholi, huumausaineet ja tupakka sekä (iii) mielenterveys.

NHV lakkautettiin 1. tammikuuta 2015. Koulun sääntöjen mukaisesti koulun omaisuus siirtyi Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto (MR-S) ja yhteistyöministerit (MR-SAM) päättivät vuonna 2015, että noin 11,5 miljoonan Tanskan kruunun jäännöspääoma käytetään kansanterveystyöhön muun muassa Pohjoismaiden neuvoston kanssa tehdyn vuoden 2016 budjettikompromissin pohjalta. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvostolla on varojen käyttöoikeus ja vuonna 2016 se myönsi 4,3 miljoonaa Tanskan kruunua seuraaviin tarkoituksiin:

- 1,1 miljoonaa Tanskan kruunua vuosittain Pohjoismaiselle hyvinvointikeskukselle (NVC) vuosina 2016–2018 tarkoituksena rahoittaa laitoksen tehtävää pohjoismaisen kansanterveyspolitiikan foorumin sihteeristönä.
- 1 miljoona Tanskan kruunua vuosiksi 2016–2017 NVC:lle tupakka-alan hankkeen käynnistämiseksi.

että se edistää Pohjoismaiden näkyvyyttä naapuri- ja raja-alueilla ja tarkastelee mahdollisuutta myöntää varoja Flensburgin tiedotustoimiston ja Berliinin pohjoismaisten suurlähetystöjen monivuotisille hankkeille sekä jatkaa Pohjolan talosta laaditun ehdotuksen selvittämistä huomioiden Pohjolan talo -käsitteen käytön

Flensburgin tiedotustoimistolle myönnettiin 1. kesäkuuta 2016 kertausmäärä 800 000 Tanskan kruunua nuorisokulttuurihankkeeseen ”Nordspor – på sporet af Nordens ungdomskultur” vuosiksi 2016–2018. Pohjoismaiden ministerineuvosto on lisäksi myöntänyt yhteensä 250 000 Tanskan kruunua Berliinin pohjoismaisten suurlähetystöjen hankkeeseen Pohjoismaiden kestävästä ja eettisestä kuluttamisesta sekä seminaariin Pohjoismaiden kotouttamiskokemuksista.

Lisäksi on selvitetty, ettei virallisen pohjoismaisen yhteistyön päämajan kutsumiselle Pohjolan taloksi ole juridisia esteitä. Pohjolan talo ja pohjoismaisen laitoksen eivät myöskään ole rinnasteisia. Sen vuoksi ei ole olemassa juridisia erityisvaatimuksia pohjoismaiselle yksikölle, joka haluaa kutsua itseään Pohjolan taloksi.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto selvittää, mitä seurauksia Pohjoismaiden ministerineuvoston Venäjän-toiminnan lakkauttamisella on Baltian maiden tiedotustoimistoille

Yhteistyöministerit päättivät vuonna 2016 jatkaa Pohjoismaiden ministerineuvoston Luoteis-Venäjää koskevaa yhteistyöohjelmaa. Hankeyhteistyötä tehdään nyt – ilman ministerineuvoston Venäjän-toimistojen apua – tiettyjen hallintoelinten kautta, joista jokainen toteuttaa ohjelmia ja hankkeita oman Venäjä- asiantuntemuksensa sekä yhteistyökokemustensa pohjalta Pohjoismaiden ministerineuvoston puolesta. Luoteis-Venäjän toimiston henkilöstön ja toimittajien merkittävän supistamisen seurauksena säästyneet varat on vuoden 2016 budjetista lähtien sisällytetty yhteistyöministerien (MR-SAM) budjettiin yleisten leikkausten yhteydessä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Viron-, Latvian- ja Liettuan-toimistoille on myönnetty vuosina 2015 ja 2016 lisähankevaroja maissa jo olevan ministerineuvoston infrastruktuurin puitteissa. Yhteistyöministerit ovat lisäksi päättäneet arvioida Viron, Latvian ja Liettuan osarahoitusta hankkeittain, koska tavoitteena on edelleen, että hankkeet toteutetaan molempien osapuolten yhteisrahoituksella. Lisämäärärahojen kohdentamisen ja uusien joustavampien yhteistyöehtojen myötä Baltian maiden toimistot ovat voineet käynnistää Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhankkeita muun muassa venäjänkielisen median, ihmiskaupan torjumisen, innovoinnin, biotalouden, kotouttamisen ja alkoholi-riippuvuuden ennaltaehkäisyssä. Toimistot perustettiin uusiin itsenäisiin valtioihin 25 vuotta sitten, ja juhlavuoden kunniaksi Baltian maiden toimistot saivat vuonna 2016 erityisvaroja voidakseen toteuttaa suurehkon tiedotuskampanjan Baltian maista, pohjoismaisesta yhteistyöstä sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisestä yhteistyöstä. Lopuksi mainittakoon, että vuonna 2016 jokaisella toimistolla on ollut käytettävissä erä, josta ne sovituisissa puitteissa voivat itse myöntää tukea Virossa, Latviassa ja Liettuaassa järjestettävillä pienillä hankkeilla ja tapahtumilla. Yleisesti voidaan todeta, että Baltian maiden toimistojen hankkeet ovat lisääntyneet voimakkaasti vuosina 2015 ja 2016, ja kehityksen odotetaan vahvistuvan lähivuosina.

Tunnusluvut

Pohjoismaiden ministerineuvoston keskeisiä tunnuslukuja neljältä viime vuodelta:

	2016	2015	2014	2013
Menokehys				
Vuoden budjetti (tuhatta Tanskan kruunua)	927 546	931 782	955 215	986 726
Tulot: (TUHATTA DKK)				
– Tanska	177 441	183 636	197 844	217 319
– Suomi	143 599	142 318	153 565	169 568
– Islanti	7 317	6 427	6 595	6 822
– Norja	295 431	289 227	288 287	285 536
– Ruotsi	290 857	296 573	295 824	295 281
– Palkasta, koroista ja muista tuloista pidätettävä maksu	23 099	32 958	38 644	20 692
Yhteensä	937 744	951 139	980 759	995 218
Vuoden tulos				
Tulot vähennettynä menokehyksellä	10 199	19 357	25 544	8 492
Maiden maksusuudet – maakohtainen jakauma				
– Tanska	19,4 %	20,0 %	21,0 %	22,3 %
– Suomi	15,7 %	15,5 %	16,3 %	17,4 %
– Islanti	0,8 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
– Norja	32,3 %	31,5 %	30,6 %	29,3 %
– Ruotsi	31,8 %	32,3 %	31,4 %	30,3 %
Ylijäämä 31.12.				
Käyttämättömät varat	11 182	17 623	16 405	32 772
Rahavarat	186 871	182 655	124 971	204 587
Oma pääoma	-109 801	-100 643	-94 456	-111 508
Muut				
Käyttämättömät varat, % vuoden budjetista	1,2 %	1,9 %	1,7 %	3,3 %
Sihteeristön toiminta, % vuoden budjetista	8,4 %	8,3 %	7,9 %	7,6 %
Laitosten lukumäärä	12	13	14	15
Pohjoismaisilla ehdoilla palkattujen lukumäärä	93	97	95	101
– joista naisia	56	57	60	64
– joista miehiä	37	40	35	37

Pohjoismaiden ministerineuvosto
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

ANP 2017:760
ISBN 978-92-893-5147-8 (PRINT)
ISBN 978-92-893-5148-5 (PDF)
ISBN978-92-893-5149-2 (EPUB)